

ยาเสพติดกับเยาวชน: สภาพปัญหา ความเสี่ยง ทั้งนอกสถานศึกษาและในสถานศึกษา ในพื้นที่ชายแดน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

วสันต์ ปวนปันวัง¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาและความเสี่ยงของปัญหายาเสพติดกับเยาวชน ทั้งนอกสถานศึกษาและในสถานศึกษาในพื้นที่ชายแดน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยแบ่งออกเป็น (1) การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (2) การวิจัยภาคสนามที่ใช้วิธีการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูล 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และ กลุ่มเจ้าหน้าที่สถานศึกษา ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมาเป็นกรอบในการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า (1) บริบทของพื้นที่ที่มีปัญหาเรื่องยาเสพติดปรากฏออกมาในลักษณะของเส้นทางการขนส่งจากพื้นที่ชายแดนเข้าสู่เมืองซึ่งพื้นที่อำเภอแม่สอดถือได้ว่าเป็นพื้นที่เฝ้าระวังในการตรวจสอบและจับกุม (2) ปัจจุบันภายนอกสถานศึกษาอาจจะพบเห็นเยาวชนในพื้นที่ที่มีการเข้าถึงกัญชาและพืชกระท่อมมากขึ้น สำหรับในสถานศึกษาพบค่านิยมในการใช้บุหรี่ไฟฟ้าแต่ไม่มีการพบยาเสพติดจำพวกยาบ้า และ (3) สถานศึกษาได้กำหนดยุทธศาสตร์ด้านการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดแก่เยาวชนผ่านกิจกรรมและโครงการของสถานศึกษา ข้อเสนอแนะในงานวิจัย คือ การดูแลและการเฝ้าระวังเยาวชนในประเด็นเกี่ยวกับยาเสพติดจะต้องมีความทันสมัยทั้งด้านนโยบายและมาตรการที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของเยาวชนและมีบูรณาการในการแก้ไขปัญหาโดยมีทิศทางไปในทางเดียวกันบนฐานของการมีส่วนร่วมของภาครัฐและชุมชน

คำสำคัญ: ยาเสพติด; เยาวชน; สถานศึกษา; ชายแดน; อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

วสันต์ ปวนปันวัง. (2566). ยาเสพติดกับเยาวชน: สภาพปัญหา ความเสี่ยง ทั้งนอกสถานศึกษาและในสถานศึกษาในพื้นที่ชายแดน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 13(2), 441-454.

¹ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

156 หมู่ 5 ตำบลพลายชุมพล อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก 65000, ประเทศไทย

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: wasan.po@psru.ac.th

* บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานวิจัยเรื่องสถานศึกษากับนโยบายและมาตรการป้องกันการใช้สารเสพติดของเยาวชนในพื้นที่ชายแดน กรณีศึกษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ทูลวิจัยจากศูนย์ศึกษาปัญหาการเสพติด (ศศก.) ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Drug and Youth: The Problems and Risks both Outside and Within Schools in the Border Area of Mae Sod District, Tak Province

Wasan Pounpunwong¹

Abstract

This research article aims to study the problems and risks of drug-related problems and youth both outside and within schools in the border area of Mae Sod district, Tak province. The researcher utilized qualitative research methodologies by dividing the research into the following sections: (1) Literature review and related research. (2) Field research used interview techniques with two sample groups, including government officials and school officials. The researcher applied the concepts of drug-related laws and policies as a framework for the study.

Findings are as follows: (1) The context of the area with drug-related problems appeared in the form of transportation routes from the border area to the city, which Mae Sod district is regarded as a surveillance area for inspection and arrest. (2) Currently, there is a growing accessibility of marijuana and kratom outside of schools for youth in the area. In addition, an increase in the usage of e-cigarettes was reported, although no amphetamine use was detected in schools. (3) The schools have been focusing on immunizations and drug prevention for youth through school activities and projects. Suggestions for future research: Monitoring and surveillance of youth on drug-related problems must be contemporary with a consideration to policies and measures that respond to youth behaviors. Moreover, resolutions with the same orientation should be integrated based on participation from both the government and communities.

Keywords: Drug; Youth; Schools; Border Area; Mae Sod District, Tak Province

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Pounpunwong, W. (2023). Drug and youth: The problems and risks both outside and within schools in the border area of Mae Sod district, Tak province. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 13(2), 441-454.

¹ Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University
156 Moo 5, Phlai Chumphon, Mueang Phitsanulok, Phitsanulok 65000, Thailand
Corresponding Author Email: wasan.po@psru.ac.th

* This research article is part of a research report on Educational Institutions, Policies and Preventive Pleasures Against Drug Use Among Youth in the Border Areas: A Case Study of Mae Sod District, Tak Province. Scholarship Support from Centre for Addiction Studies, Department of Psychiatry, Faculty of Medicine, Chulalongkorn University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความสำคัญของบริบทพื้นที่ชายแดนแม่สอด จังหวัดตากที่นำไปสู่การเป็นพื้นที่ศึกษาในวิจัยฉบับนี้ โดยพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดในฐานะช่องทางของการลักลอบการขนย้ายยาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้านเข้าสู่ประเทศไทย กล่าวคือ ประเด็นปัญหาเสพติดในพื้นที่แนวชายแดนพบว่า แนวโน้มสถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่แนวชายแดนและพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง จากการศึกษาของ Wai-Umpa (2018) พบว่า ผู้ผลิตยาเสพติดในพื้นที่ รัฐฉาน ของประเทศเมียนมาจะยังคงเพิ่มปริมาณการผลิตยาเสพติดโดยเฉพาะยาบ้าและเคตามีนมากขึ้น เพื่อทดแทนยาบ้าที่ถูกเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยจับกุม ส่วนเคตามีนเป็นยาเสพติดที่กำลังได้รับความนิยมในกลุ่มผู้เสพยาเสพติด นอกจากนี้ยังมีการลักลอบลำเลียงยาเสพติดข้ามเขตแดนจากประเทศเมียนมา การลักลอบลำเลียงยาเสพติดจากแหล่งพักคอยยาเสพติดตามแนวชายแดนไทยไปยังกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ด้วยเหตุนี้ประเด็นปัญหาเสพติดในพื้นที่แนวชายแดนจึงมีโอกาสขยายตัวและส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงของการแพร่ระบาดในไทย คือ การปลูกพืชเสพติดซึ่งปรากฏข้อมูลข่าวสารการลักลอบปลูกฝิ่นและกัญชา โดยเป็นการลักลอบปลูกเพื่อเสพหรือจำหน่ายให้กับผู้เสพในพื้นที่ โดยมีข่าวการลักลอบปลูกกัญชากระจายอยู่บางพื้นที่ และพบการลักลอบนำเข้าฝิ่นจากเมียนมา เพื่อใช้เสพในพื้นที่ ส่วนการปลูกฝิ่นพบในพื้นที่จังหวัดตาก และบางส่วนในพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร ในห้วงเวลาที่ผ่านมามีฝิ่นในพื้นที่จังหวัดตากหายาก และพื้นที่สำหรับการปลูกมีน้อย โดยพื้นที่ปลูกฝิ่นในจังหวัดตาก ในอำเภอแม่ระมาดและอำเภอท่าสองยาง อำเภอแม่สอด มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 120.62 ไร่ (Pounpunwong, 2020)

ความเสี่ยงในการเกิดปัญหาเสพติดที่มีต่อเยาวชนในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า จังหวัดตากซึ่งติดกับประเทศเมียนมา ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่

เสี่ยงในการลักลอบลำเลียงยาเสพติดโดยเฉพาะพื้นที่เกาะกลางแม่น้ำเมย ซึ่งเป็นพื้นที่ Noman Land คือ ดินแดนที่ไม่มีเจ้าของ จึงไม่มีเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปควบคุมดูแล และเป็นพื้นที่แหล่งพักยาเสพติดก่อนลักลอบนำเข้าประเทศไทย ทั้งนี้ยังปรากฏข่าวสารจับกุมการลักลอบลำเลียงยาเสพติดจำนวนมากบริเวณใกล้บ่อนคาสีโน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก (Wai-Umpa, 2018) โดยอำพรางซุกซ่อนมากับสินค้าการเกษตรโดยเป็นพื้นที่ที่เป็นเส้นทางลำเลียงผ่านของยาเสพติดจากพื้นที่ภาคเหนือตอนบนไปสู่พื้นที่อื่นๆ ตัวอย่างสถานการณ์การจับกุมเกี่ยวกับคดียาเสพติด คือ สถานการณ์ยาเสพติดพื้นที่ชายแดนจังหวัดตาก ปรากฏข่าวสารตรวจยึดเฮโรอีนและฝิ่นดิบ ประเด็นที่น่าสนใจในสถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ถือว่าพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงในการแพร่ระบาดและเป็นพื้นที่ที่ลักลอบการขนย้ายยาเสพติดเข้ามายังประเทศไทย ทั้งนี้ ยังพบกลุ่มผู้ใช้แรงงานชาวเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เกาะกลางแม่น้ำเมย และกลุ่มผู้หนีภัยจากการสู้รบ ลักลอบลำเลียงยาเสพติดเข้ามาตามช่องทาง/ท่าข้ามตามแนวชายแดน เพื่อจำหน่ายให้กับผู้เสพ และผู้ค้ารายย่อยในพื้นที่ฝั่งไทยซึ่งส่วนใหญ่เป็นการแพร่ระบาดฝิ่น ยาบ้า ไอซ์ สอดคล้องกับ Office of the Narcotics Control Board Tak Province (2020) พบว่า สถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดตาก เริ่มมีการตรวจพบจับกุมยาเสพติด ประเภทฝิ่นดิบในปริมาณมากค่านำเข้ามาจากประเทศเพื่อนบ้าน สรุปลักษณะยาเสพติดในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ส่วนใหญ่เป็นการจับกุมชาวเมียนมา ที่ลักลอบนำยาเสพติดเข้ามาเพื่อจำหน่ายให้กับกลุ่มผู้เสพในพื้นที่ตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง อำเภอแม่ระมาด และตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด โดยลักษณะการนำเข้าในปริมาณไม่มากนัก โดยสถานการณ์จังหวัดตาก ยังคงเพ่งเล็งพื้นที่บริเวณตลาดริมเมย บ้านริมเมย ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด และพื้นที่พักพิงบ้านแม่หละ

หมู่ 9 ตำบลแม่หละ อำเภอสองยาง ซึ่งยังคงมีผล การจับกุมผู้เสพ/เด็กเดินยาชาวเมียนมาอย่างต่อเนื่อง (Phitsanulok Hot News, 2015)

ด้วยเหตุนี้ จากบริบทข้างต้นนำมาซึ่งประเด็น ปัญหาของเยาวชนที่เข้าสู่วงจรของการใช้สารเสพติด อย่างไรก็ดีตามนั้นหากแต่งานวิจัยฉบับนี้มุ่งไปที่การใช้ บริบทของพื้นที่ชายแดนเป็นพื้นที่ศึกษาซึ่งมีลักษณะ ความกำกวมของใช้ใช้อำนาจรัฐ ประกอบด้วยตัวแสดง อย่างหลากหลาย รวมถึงเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลาย ทั้งมิติทางสังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้เล็งเห็นบทบาทสำคัญต่อสถานศึกษาในฐานะ เป็นสถาบันทางสังคมที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ ให้แก่เยาวชนและในขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่ในการ ปกป้องและสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเยาวชนกับการหลีก หลี่ยงจากปัญหายาเสพติด สภาพการณ์ดังกล่าวจึงนำมา ซึ่งประเด็นในการทำวิจัยในครั้งนี้เพื่อฉายภาพให้ถึง สถานการณ์ยาเสพติดกับเยาวชน: สภาพปัญหา ความ เสี่ยง ทั้งนอกสถานศึกษาและในสถานศึกษาในพื้นที่ ชายแดน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผลของการวิจัย จะนำไปสู่ประโยชน์ของการปกป้องคุ้มครองและสร้าง ความเข้าใจให้แก่เยาวชน และเป็นแนวทางให้ หน่วยงานทั้งภาครัฐและประชาชนที่เกี่ยวข้องตระหนัก ถึงปัญหาเสพติดดังกล่าวส่งผลต่อการสร้างความ ร่วมมือในการแก้ไขปัญหาย่างแท้จริงในพื้นที่ดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง สภาพปัญหาและความเสี่ยงของปัญหาเสพติดกับ เยาวชนทั้งนอกสถานศึกษาและในสถานศึกษาในพื้นที่ ชายแดน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็น คือ

1. ขอบเขตพื้นที่การวิจัย พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยและ เก็บข้อมูล ได้แก่ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และ โรงเรียน 6 โรงเรียน ในพื้นที่ 5 ตำบล คือ (1) โรงเรียน A ตำบลท่าสายลวด (2) โรงเรียน B ตำบลด่านแม่ละเมา (3) โรงเรียน C ตำบลแม่กุ (4) โรงเรียน D ตำบลแม่ปะ (5) โรงเรียน E และ (6) โรงเรียน F ตำบลแม่สอด
2. ขอบเขตประเด็นที่วิจัย อยู่ภายใต้วัตถุประสงค์ ของงานวิจัย คือ แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญห ยาเสพติดของเยาวชน ของสถานศึกษาในพื้นที่ชายแดน อำเภอแม่สอด จังหวัดตากภายใต้กรอบคิดของรัฐ
3. ขอบเขตช่วงเวลาที่ทำวิจัย บทความวิจัยนี้ ดำเนินการภายใต้ปีงบประมาณ 2565

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ทราบถึงสภาพปัญหาและความเสี่ยงของปัญห ยาเสพติดกับเยาวชนทั้งนอกสถานศึกษาและในสถาน ศึกษาในพื้นที่ชายแดน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จนนำไปสู่การดูแลและการเฝ้าระวังเยาวชนในประเด็น เกี่ยวกับยาเสพติดทั้งด้านนโยบายและมาตรการที่สอดคล้อง กับพฤติกรรมของเยาวชน รวมถึงบูรณาการในการ แก้ไขปัญหาโดยมีทิศทางไปในทางเดียวกันบนฐานของ การมีส่วนร่วมของภาครัฐและชุมชน ได้แก่ สำนักงาน จังหวัด อำเภอ ท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับ สถานศึกษา หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเยาวชน หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความมั่นคง หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องกับปัญหาเสพติด นักวิชาการ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษาต่างๆ ผู้นำ ชุมชน ประชาชนในพื้นที่ชายแดน และพื้นที่อื่นๆ เป็นต้น

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

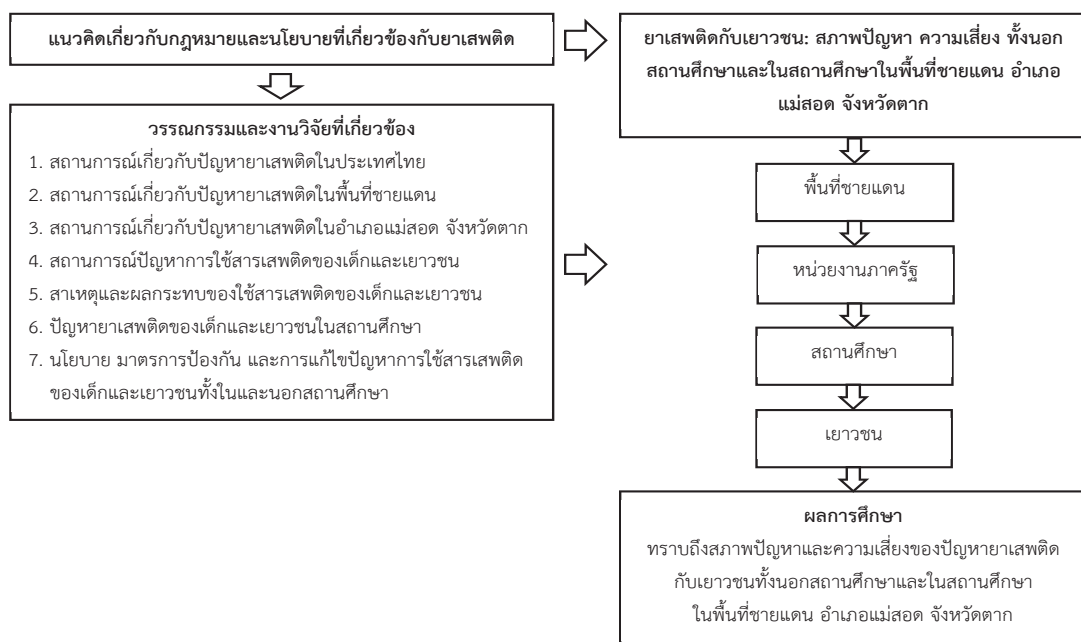
แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติด

ปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติด 5 ประการ ได้แก่ (1) กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

กับการควบคุมสารตามบัญชีอันตรายระหว่างประเทศ และได้เพิ่มเติมขึ้น กำหนดความผิดและการลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน ประกอบด้วย พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 และ พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 (2) กฎหมายเกี่ยวกับการสืบสวนพิเศษ การดำเนินคดี การรับฟังพยานหลักฐาน ประกอบด้วย พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาศัตยาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2564 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2545 (3) กฎหมายเกี่ยวกับการริบทรัพย์สิน ได้แก่ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (4) กฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางเลือก เช่น มาตรการชะลอการฟ้องในพระราชบัญญัติ บัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด (5) กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายระดับชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม

ยาเสพติดฯ สารระสำคัญและเป้าหมายของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในประเทศไทยการกำหนดด้วยกฎหมายยาเสพติดในประเทศไทยมีเป้าหมายหลัก 2 ประการ ได้แก่ เป้าหมายเพื่อการป้องกันและควบคุมยาเสพติด ประกอบด้วย พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งกำหนดและควบคุมโดยกระทรวงสาธารณสุข และเป้าหมายเพื่ออาชญากรรมยาเสพติด ประกอบด้วย พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 และ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาศัตยาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2564 จากการจำแนกกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดข้างต้น ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงสาระสำคัญในการนิยามข้างต้นที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยฉบับนี้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดที่ว่าด้วยดังกล่าวเข้ามาเป็นกรอบในการอธิบายงานวิจัยฉบับนี้ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัยอธิบายให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในประเทศไทยโดยเฉพาะปัญหาเสพติดในพื้นที่ชายแดนจนนำมาสู่สาเหตุและผลกระทบของใช้สารเสพติดของเด็กและเยาวชน ภายใต้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้อาศัยบริบทของพื้นที่ชายแดนอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ฉายภาพให้เห็นของประเด็นปัญหาผ่านตัวแสดงหลักอยู่ 3 ตัวแสดง คือ หน่วยงานภาครัฐ สถานศึกษา และเยาวชน ซึ่งบริบทของพื้นที่ชายแดนเป็นพื้นที่ศึกษาซึ่งมีลักษณะความกำกวมของการใช้อำนาจอธิปไตย ประกอบกับความหลากหลายในมิติของสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ สำหรับสถานศึกษาในฐานะเป็นสถาบันทางสังคมที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เยาวชนและในขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่ในการปกป้องและสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเยาวชนกับการหลีกห่างจากปัญหาเสพติด ดังนั้น จากกรอบความคิดนี้จึงนำมาสู่อธิบายผลการศึกษาที่สะท้อนสภาพปัญหาและความเสี่ยงของปัญหาเสพติดกับเยาวชนทั้งนอกสถานศึกษาและในสถานศึกษาในพื้นที่ชายแดน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม แบบเต็มรูปแบบ (full board) โครงการวิจัยรหัส PSRU-EC 2021/052 เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2564 สำหรับวิธีการศึกษาผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้ (Pounpunwong, 2022)

1. ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ (1) กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐพิจารณาจากตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบซึ่งเป็นผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

ฉบับนี้ วิธีการเลือกใช้แบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 6 (2) กลุ่มเจ้าหน้าที่สถานศึกษาพิจารณาจากตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบซึ่งเป็นผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน A ผู้อำนวยการโรงเรียน B ผู้อำนวยการโรงเรียน C ผู้อำนวยการโรงเรียน D ผู้อำนวยการโรงเรียน E และผู้อำนวยการโรงเรียน F รวมทั้งหมด 6 โรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์ (interview form) และใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามกึ่งมีโครงสร้าง (semi-structured interview) การตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ใช้การตรวจสอบสามเส้า (triangulation) ผ่านการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญและเกี่ยวข้องในประเด็นที่ศึกษา จำนวน 3 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล (1) สร้างเครื่องมือการวิจัยจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยออกแบบเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (semi-structured interview) (2) กำหนดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและติดต่อประสานทางโทรศัพท์เพื่อชี้แจงและขออนุญาตสัมภาษณ์ (3) เก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือวิจัยโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (semi-structured interview) ทำการสัมภาษณ์ทั้งหน่วยงานภาครัฐและสถานศึกษา และ (4) ประมวลผลจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เขียนรายงานวิจัยและเผยแพร่ผลงานวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาตรวจสอบร่วมกันเพื่อที่จะจัดหมวดหมู่ข้อมูลและคัดเลือกข้อมูลที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นนำสู่การนำเสนอข้อมูลเชิงการพรรณนา

(descriptive) ซึ่งเป็นการเขียนอธิบายและให้ความละเอียดของเนื้อหาและสิ่งที่ได้ค้นพบในงานวิจัยนำไปสู่การอภิปรายผลในส่วนสุดท้ายของบทความวิจัยฉบับนี้

ผลการวิจัย

ยาเสพติดกับเยาวชน: สภาพปัญหา ความเสี่ยงทั้งนอกสถานศึกษาและในสถานศึกษาในพื้นที่ชายแดนอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จากการเก็บข้อมูลของผู้วิจัยสะท้อนให้เห็นว่าประเด็นบริบทของพื้นที่มีส่วนสำคัญอย่างมีนัยสำคัญต่อปัญหาเสพติดของเยาวชน ดังนั้นจากความสอดคล้องของปัญหาในเชิงพื้นที่กับการดำรงอยู่ของเยาวชนที่เติบโตท่ามกลางความเสี่ยงในปัญหาดังกล่าวอาจมีแนวโน้มนำไปสู่ปัญหาในสังคมในวงกว้างอย่างคาดเดาได้ไม่ยาก ด้วยเหตุนี้ ในประเด็นยาเสพติดกับเยาวชน: สภาพปัญหา ความเสี่ยงทั้งนอกสถานศึกษาและในสถานศึกษาในพื้นที่ชายแดน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการวิจัยโดยชี้ให้เห็นบริบทของพื้นที่กับปัญหาเสพติดของเยาวชน กล่าวคือ

ในบริบทของพื้นที่ที่มีลักษณะของความเปราะบางชายแดนปัญหาเรื่องยาเสพติดปรากฏออกมาในลักษณะของเส้นทางการขนส่งจากพื้นที่ชายแดนเข้าสู่เมืองซึ่งพื้นที่อำเภอแม่สอดถือได้ว่าเป็นพื้นที่เฝ้าระวังในการตรวจสอบและจับกุม จากการสัมภาษณ์ Narcotics Control Office Region 6 (personal communication, May 15, 2022) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชี้ให้บริบทความเป็นชายแดนของอำเภอแม่สอดกับปัญหาเสพติดกล่าวคือ

“ปัญหาสำคัญในพื้นที่แม่สอด จังหวัดตาก คือ ปัญหาการนำเข้ายาเสพติดจะมีเส้นทางมาจากประเทศเพื่อนบ้าน ส่วนใหญ่เป็นยาเสพติดที่มีส่วนผสมของสารเคมี เช่น ยาไอซ์ ยาบ้า และสารตั้งต้นในการผลิตยาเสพติด ทั้งนี้อำเภอแม่สอด จังหวัดตากเป็นพื้นที่

ชายแดนที่มีความยาว ระยะทางกว่า 500 กิโลเมตร เป็นจุดอ่อนที่ทำให้เกิดการลำเลียงขนย้ายยาเสพติดผ่านช่องทางธรรมชาติเขตแดนไทย – เมียนมา ลักษณะของการขนย้ายยาเสพติดในแต่ละครั้งจะเป็นการขนย้ายในปริมาณมากๆ เช่น การจับกุมยาไอซ์ จำนวน 1.5 ตัน ใน ค.ศ 2020 นอกจากนี้ ยังมีการเฝ้าระวังในเครือข่ายของกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งโดยเฉพาอย่างยิ่งในอำเภอพบพระที่มีพฤติกรรมในการเข้าร่วมในขบวนการลำเลียงยาเสพติด” (Narcotics Control Office Region 6, personal communication, May 15, 2022)

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ของ Narcotics Control Office Region 6 (personal communication, May 15, 2022) จะเห็นได้ว่าสภาพปัญหาและความเสี่ยงของเยาวชนต่อปัญหาเสพติดจะเป็นปัญหาในเชิงพื้นที่ในภาพกว้างที่ชี้ให้เห็นว่าพื้นที่แม่สอดเป็นเส้นทางในการขนและลำเลียงยาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้ยังมีการจับกุมในช่วงเวลาที่ผ่านมา แต่อย่างไรนั้นหากพิจารณาจากบริบทของการสัมภาษณ์จะไม่เห็นภาพของการซื้อขายหรือการแพร่ระบาดในระดับชุมชนหรือสถานศึกษา

สำหรับสภาพปัญหา ความเสี่ยง ทั้งนอกสถานศึกษาและในสถานศึกษาในพื้นที่ชายแดน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จากการสัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้สังเคราะห์และชี้ให้เห็นสภาพปัญหาแบ่งออกประเด็นต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ในปัจจุบันภายนอกโรงเรียนอาจพบเห็นเยาวชนในพื้นที่ที่มีการเข้าถึงกัญชา พืชกระท่อมมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามยังไม่พบการใช้หรือการมียาเสพติดไว้ในครอบครองของนักเรียน ทั้งนี้โรงเรียนมีนโยบายให้ครูเข้าถึงและติดตามพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อเฝ้าระวังความเสี่ยงในการเข้าถึงยาเสพติด ทำให้นักเรียนไม่มีการใช้ยาเสพติดในโรงเรียน แต่เมื่ออยู่ภายนอกโรงเรียนซึ่งอยู่นอกเหนือการกำกับดูแลของครู

แล้ว นักเรียนบางรายก็มีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อปัญหา ยาเสพติด ซึ่งโรงเรียนจะมอบหมายให้ครูเข้าไปติดตาม อย่างใกล้ชิดด้วย ทั้งนี้ นักเรียนไม่มีการสูบบุหรี่หรือดื่มยา ภายในโรงเรียน แต่มีการลักลอบนำบุหรี่ไฟฟ้าเข้ามาใช้อย่างมากขึ้น ซึ่งทางโรงเรียนก็ได้เตือนและห้าม นักเรียนที่ใช้บุหรี่ไฟฟ้าภายในโรงเรียน นักเรียนที่ลักลอบใช้บุหรี่ไฟฟ้ามีตั้งแต่ระดับชั้นประถมตอนปลาย ไปจนถึงระดับชั้นมัธยมตอนต้นและมีทั้งเพศชายและเพศหญิง (personal communication, October 27, 2022)

ประเด็นที่สอง ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และบุหรี่ แต่ยังไม่เคยพบยาเสพติดประเภท ยาบ้า ประเด็นการเปิดให้มีการเข้าถึงพืชกัญชาและกระท่อมได้ง่ายขึ้นนั้นทางโรงเรียนก็ยังคงห้ามนักเรียน ใช้หรือมีไว้ซึ่งกัญชาหรือกระท่อมในสถานศึกษา บริบท ความรับผิดชอบในพื้นที่ความรับผิดชอบของโรงเรียน มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของนักเรียนที่เข้ามา ศึกษา ตลอดจนความหลากหลายทางสังคมของบริเวณ โดยรอบโรงเรียน ประชาชนทั่วไปในพื้นที่ มีพฤติกรรม ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่เป็นเรื่องปกติทั่วไป ส่งผลให้บุตรหลานมักมีพฤติกรรมการเล่นแบบ คือ มีพฤติกรรมสูบบุหรี่และดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วย ซึ่งถือเป็นเรื่องปกติทั่วไปในบางชุมชน ทำให้การห้าม นักเรียนไม่ให้มีพฤติกรรมดังกล่าวเป็นไปได้ยากเพราะ บางกรณีขาดความร่วมมือจากผู้ปกครอง (personal communication, October 27, 2022)

ทั้งนี้ โรงเรียนไม่สามารถควบคุมบริบทของสังคม ได้ถึงแม้ใช้วิธีการออกกฎระเบียบ ห้ามนักเรียนใช้หรือ มีไว้ซึ่งยาเสพติดภายในสถานศึกษา โรงเรียนได้มีความ พยายามลดปริมาณปัญหานักเรียนที่เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติดโดยการเรียกพบหรือเข้าหานักเรียนเพื่อพูดคุยในประเด็นข้อเสียของยาเสพติด เพราะหวังว่าจะ โน้มน้าวให้เลิกพฤติกรรมดังกล่าวของนักเรียนได้ นอกจากนี้ นักเรียนบางคนก็ทางครอบครัวมีฐานะ

มักจะถูกส่งให้เข้าไปเรียนในเขตเมือง (ตัวอำเภอ หรือ ตัวจังหวัด หรือจังหวัดใกล้เคียง) แต่ไม่สามารถเรียนจบ ได้อาจจะเกี่ยวกับยาเสพติด หรือเหตุผลอื่นๆ จึงต้อง กลับมาเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ ซึ่งทางโรงเรียนก็ได้มี มาตรการติดตามและประเมินพฤติกรรมของนักเรียน กลุ่มนี้ อย่างใกล้ชิด เช่น การตรวจปัสสาวะเพื่อค้นหา สารเสพติด เพื่อป้องกันและเฝ้าระวังพฤติกรรมในด้าน ลบ และเพื่อให้ นักเรียนได้เรียนจบครบตามหลักสูตร โรงเรียนมีพื้นที่ในความรับผิดชอบเพียง 2 ตำบล และมีสถานีดำรวจซึ่งมีพื้นที่รับผิดชอบ 2 ตำบลเช่นกัน ทำให้ สามารถบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี ท้ายสุดนี้ โรงเรียน ได้จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันปัญหา ยาเสพติดในสถานศึกษาโดยขอความร่วมมือจากหน่วย งานต่างๆ ในพื้นที่ในการร่วมดำเนินการและให้ ข้อมูล ทั้งนี้ หน่วยงานได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี (personal communication, October 27, 2022)

ประเด็นที่สาม ในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา มี ปัญหาด้านยาเสพติดอยู่บ้าง แต่นักเรียนมีภูมิคุ้มกัน ท่อปัญหาสังคมค่อนข้างสูง ด้วยความก้าวหน้าทาง เทคโนโลยีทำให้นักเรียนได้รับข้อมูลที่ดี และเข้าใจถึง ปัญหาและหลีกเลี่ยงต่อความเสี่ยงปัญหา ยาเสพติด นอกจากนี้ โรงเรียนมีการแข่งขันค่อนข้างสูง ส่งผลให้ นักเรียน ค่อนข้างที่จะเป็นนักเรียนที่มีความประพฤติ ที่ดี แต่ในขณะเดียวกัน ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ก็เป็นภัยที่ทำให้นักเรียนบางกลุ่มเกิดความอยากรู้อยาก ลองอาจจะใช้ Social Media ในทางที่ผิด เช่น การส่ง ข้อบุหรี่ยาเสพติดผ่านช่องทางออนไลน์ โดยส่งแล้วให้จัดส่ง ไปยังที่อยู่อื่นที่มีบ้านของตนเอง ปัญหาเรื่องบุหรี่ ไฟฟ้าเป็นปัญหาที่ต่อเนื่องและพบมากที่สุด ซึ่งทาง โรงเรียนได้แก้ไขปัญหานี้โดยทางโรงเรียนจะมีกลุ่มเครือ ข่ายผู้ปกครองและโครงการเพื่อนช่วยเพื่อนที่จะคอย เฝ้าระวังพฤติกรรมที่เสี่ยงของนักเรียน (personal communication, October 27, 2022)

สรุป ประเด็นที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากการ

สัมภาษณ์ข้างต้นทั้งในประเด็นของสภาพปัญหา ยาเสพติดในฐานะพื้นที่ขายแดน สำหรับในทรรศนะของผู้วิจัยแบ่งเป็นประเด็นการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง ลักษณะพื้นที่ขายแดนอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นพื้นที่เฝ้าระวังของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องของปัญหา ยาเสพติด สำหรับปัญหาที่พบในบริบทของพื้นที่ในฐานะพื้นที่ขนส่งและลำเลียง ยาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้านเข้าสู่แหล่งพัก ยาเสพติดเพื่อกระจายไปพื้นที่อื่นๆ ของไทย ในขณะที่เดียวกันปัญหา ยาเสพติดที่ปรากฏขึ้นเป็นสิ่งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามและสถานศึกษาในพื้นที่ให้ความตระหนักและเฝ้าระวังอย่างเคร่งครัด อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอข้างต้นพบว่า ในระดับชุมชนมีการแพร่ระบาดไม่มากนักโดยเฉพาะในด้านการเสพและการขาย แต่ยังคงมีเฉพาะในบางพื้นที่ที่เป็นชุมชนแออัด แต่เมื่อเทียบกับบริบทของพื้นที่ที่อาจกล่าวได้ว่าอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นพื้นที่ขนส่งและลำเลียง ยาเสพติดมากกว่าเป็นพื้นที่ของการแพร่ระบาดในลักษณะการเสพหรือจำหน่าย

ประการที่สอง สำหรับประเด็นสภาพปัญหา ความเสี่ยง ทั้งนอกสถานศึกษาและในสถานศึกษาในพื้นที่ขายแดน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จากข้อมูลการสัมภาษณ์สถานศึกษาที่เป็นผู้ให้ข้อมูลพบว่า สิ่งที่น่าสนใจที่เป็นความเสี่ยงต่อการที่ทำให้เยาวชนเข้าสู่วงจร ยาเสพติดก็คือ บุหรี่ไฟฟ้า และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นในข้างต้นจะเห็นว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสถานศึกษามีแนวโน้มสะท้อนปัญหาของสภาพปัญหา ความเสี่ยง ทั้งนอกสถานศึกษาและในสถานศึกษาในพื้นที่ขายแดน อำเภอแม่สอด จังหวัดตากในทิศทางเดียวกัน คือ การที่นักเรียนในโรงเรียนมีความพยายามที่จะเข้าถึงการใช้และสูบบุหรี่ไฟฟ้าและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่อง บุหรี่ไฟฟ้า ที่มีนักเรียนนำเข้ามาในโรงเรียน และจากข้อมูลในการสัมภาษณ์ยังสะท้อนให้เห็นว่าการได้มาซึ่ง

บุหรี่ไฟฟ้าทำการซื้อขายจากตลาดออนไลน์ ดังนั้นการกล่าวถึงปัญหา ยาเสพติดทั้งในและนอกสถานศึกษาในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ส่วนใหญ่จึงเป็นปัญหาเรื่องบุหรี่ไฟฟ้า และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทั้งนี้มีประเด็นเพิ่มเติมโดยบางครั้งนักเรียนที่เป็นเยาวชนเหล่านี้ยังมีการใช้สารเสพติดชนิดอื่นที่หาซื้อได้ง่าย เช่น ยาเขียวเหลือง หรือที่เรียกว่า ยา ترامาโดล (Tramadol)

ประการที่สาม ในเรื่องความเสี่ยงและภาพรวมของปัญหา ยาเสพติดนอกสถานศึกษา ในที่นี้หมายถึงชุมชนและกลุ่มเพื่อนของเยาวชน จากการสังเคราะห์ข้อมูลในการสัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพบว่า ครอบครัว เพื่อน ชุมชน มีอิทธิพลอย่างมากต่อการทำให้เยาวชนที่เป็นนักเรียนในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เข้าสู่วิถีของการติดยาเสพติดเนื่องจากวัฒนธรรมท้องถิ่นและค่านิยมของครอบครัวและกลุ่มเพื่อนที่เยาวชนเหล่านี้ตกอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่เต็มไปด้วยการใช้ยาเสพติด จากการสำรวจพื้นที่ในงานวิจัยครั้งนี้พบว่า ภายนอกสถานศึกษามีเยาวชนใช้ยาเสพติด จำพวก บุหรี่มวน บุหรี่ไฟฟ้า กระท่อม กัญชา ยาเขียว เหลือง หรือที่เรียกว่า ยา ترامาโดล และเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ เป็นต้น สาเหตุที่ทำให้เยาวชนเหล่านี้เข้าถึงได้ง่ายก็ คือ มีแหล่งลักลอบจำหน่ายที่ชัดเจน มีตัวอย่างจากกลุ่มเพื่อนและครอบครัว จากสภาพปัญหานี้นำไปสู่การบูรณาการแก้ไขปัญหาของสถานศึกษา ร่วมมือกับชุมชนในการตรวจสอบและดูแลเยาวชนอย่างใกล้ชิดซึ่งเป็นเรื่องที่ทำนายและยากต่อการควบคุมเนื่องจากอยู่นอกสถานศึกษา

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า สถานศึกษาได้การดำเนินงานด้านการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกัน ยาเสพติดแก่เยาวชนผ่านกิจกรรมและโครงการของสถานศึกษาในพื้นที่ขายแดน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ข้อมูลของการสัมภาษณ์ชี้ให้เห็นว่าแนวโน้มหรือความสนใจของเยาวชนที่เป็นนักเรียนในสถานศึกษาของงาน

วิจัยฉบับนี้สะท้อนให้เห็นว่าโครงการหรือกิจกรรมของสถานศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหาเรื่องยาเสพติดซึ่งถือว่าเป็นพันธกิจที่สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวทางขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ดังนั้น ในประเด็นนี้จากการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเด็นเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดแก่เยาวชนผ่านกิจกรรมและโครงการของสถานศึกษาในพื้นที่ชายแดน อำเภอมะสอต จังหวัดตาก (personal communication, October 27, 2022) ในการสัมภาษณ์ได้กล่าวได้สะท้อนให้เห็นผลการศึกษาดังนี้

“สถานศึกษาเป็นสถานที่นักเรียนใช้เวลาอยู่มากที่สุดในแต่ละวัน มากกว่าการที่นักเรียนอยู่กับครอบครัว ดังนั้น โรงเรียนจึงเป็นเหมือนจุดสำคัญที่จะช่วยในการอบรมบ่มนิสัยให้นักเรียนไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต โรงเรียนเป็นสถานที่ปลอดภัย ที่นักเรียนจะกล้าพูด กล้าแสดงออก ดังนั้นโรงเรียนจึงมีหน้าที่ในการจัดโครงการกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะประเด็นปัญหาและโทษของยาเสพติดผ่านโครงการและกิจกรรมรวมถึงการส่งเสริมสอดแทรกความรู้เรื่องยาเสพติดในสาระวิชาที่สอนด้วย ตัวอย่างกิจกรรม เช่น การแสดงในวันยาเสพติดโลก โครงการสายลับจิ๋ว โครงการ Re-X-Ray โครงการ To BE NUMBER ONE โครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยห่างไกลยาเสพติดละออบมุข เป็นต้น” (personal communication, October 27, 2022)

นอกจากทางสถานศึกษามีการจัดโครงการและกิจกรรมในประเด็นเรื่องยาเสพติดให้แก่นักเรียนแล้วจากการสัมภาษณ์พบว่า สถานศึกษาในพื้นที่งานวิจัยฉบับนี้ยังมีการบูรณาการความร่วมมือจากชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าให้ความรู้ความเข้าใจผ่านกิจกรรมและโครงการ กล่าวคือ

“โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลได้ให้การสนับสนุนวิทยากรมาให้ความรู้ถึงโทษของยาเสพติดให้กับนักเรียนได้รับทราบทั้งนี้รวมถึงสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้ให้การสนับสนุนชุดตรวจสอบสารเสพติด เพื่อใช้ในการตรวจในนักเรียนที่เป็นกลุ่มเสี่ยง อีกทั้งได้รับการการฝึกอบรมด้านจิตวิทยาสำหรับการดูแลนักเรียนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาตาก รวมถึงได้รับความอนุเคราะห์ในการถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนจากเรือนจำกลางตาก และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดตาก เป็นต้น (personal communication, October 27, 2022)

“นอกจากนี้ ครูในโรงเรียนยังสร้างเสริมภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดในรายวิชาสุขศึกษา และยังมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น การจัดกิจกรรมกีฬาต้านยาเสพติดการแสดงละครปัญหาเสพติดและโทษยาเสพติด การเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อติดตามพฤติกรรมเสี่ยงปัญหาเสพติด การติดตั้งป้ายการต่อต้านยาเสพติด และกิจกรรมครูพบนักเรียน (โฮมรูม) เพื่อติดตามพฤติกรรมเสี่ยงปัญหาเสพติด และการให้ความรู้ในโทษของยาเสพติด เป็นต้น” (personal communication, October 27, 2022)

จากบทสัมภาษณ์ข้างต้นจะเห็นว่าสถานศึกษาให้ความสำคัญกับโครงการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้และการรณรงค์เกี่ยวกับปัญหาเสพติด ในขณะเดียวกันสถานศึกษายังให้ความสำคัญกับการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเข้ามาให้ความรู้และเฝ้าระวังในการเรื่องยาเสพติดของเยาวชนที่เป็นนักเรียนในสถานศึกษาด้วย

การอภิปรายผล

สำหรับประเด็นประเด็นยาเสพติดกับเยาวชน: สภาพปัญหา ความเสี่ยง ทั้งนอกสถานศึกษาและในสถานศึกษาในพื้นที่ชายแดน อำเภอมะสอต จังหวัดตาก

ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด กล่าวคือ ในพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 กำหนดให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด มีหน้าที่ทำตามยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน และมาตรการในการสกัดกั้น ป้องกัน บำบัดรักษา และแก้ไขปัญหายาเสพติดในทุกพื้นที่ของประเทศไทย ซึ่งจากผลการศึกษาเป็นไปตามพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ที่มีหน่วยงานดำเนินการสกัดกั้น ป้องกัน ยาเสพติด อย่างเป็นรูปธรรมอันเนื่องจากลักษณะพื้นที่ชายแดน อำเภอมะสออด จังหวัดตาก เป็นพื้นที่เฝ้าระวังของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องของปัญหายาเสพติด สำหรับปัญหาที่พบในบริบทของพื้นที่ในฐานะพื้นที่ขนส่งและลำเลียงยาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้านเข้าสู่แหล่งพักยาเสพติดเพื่อกระจายไปพื้นที่อื่นๆ ของไทย ซึ่งในพื้นที่ชายแดนอำเภอมะสออด จังหวัดตากมีจำนวนคดีการจับกุมอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ผลการวิจัยในประเด็นของประเด็นยาเสพติดกับเยาวชน: สภาพปัญหา ความเสี่ยง ทั้งนอกสถานศึกษาและในสถานศึกษาในพื้นที่ชายแดน อำเภอมะสออด จังหวัดตาก ยังสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ในประเด็นยุทธศาสตร์การป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดในสาระของแผนงานสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดให้เด็กและเยาวชนนอกสถานศึกษา ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็กและเยาวชนนอกสถานศึกษา หรือกลุ่มเยาวชนที่ขาดโอกาสทางการศึกษาที่มีอายุระหว่าง 3-25 ปี ซึ่งแนวทางในการจัดทำแผนงานนี้ คือ การค้นหาและคัดกรองกลุ่มเป้าหมายเพื่อจัดทำฐานข้อมูลเยาวชนนอกสถานศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกี่ยวข้อง เช่น แหล่งมั่วสุม สถานบันเทิง เพื่อนำไปดำเนินการจัดระเบียบสังคม และนำชุมชน ท้องถิ่นเข้ามาเป็นกลไกหลักในการสร้างภูมิคุ้มกันแก่กลุ่มเป้าหมายดังกล่าว นอกจากนี้ ยัง

กำหนดการให้ความช่วยเหลือด้านโอกาสในการพัฒนาชีวิต และส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมป้องกันยาเสพติดในชุมชน

ทั้งนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ยังพบว่า ประเด็นเรื่องลักษณะพื้นที่ชายแดน อำเภอมะสออด จังหวัดตาก เป็นพื้นที่เฝ้าระวังของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องของปัญหายาเสพติด สำหรับปัญหาที่พบในบริบทของพื้นที่ในฐานะพื้นที่ขนส่งและลำเลียงยาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้านเข้าสู่แหล่งพักยาเสพติดเพื่อกระจายไปพื้นที่อื่นๆ สอดคล้องกับรายงานสถานการณ์ยาเสพติดของสำนักงานปราบปรามยาเสพติดในประเด็นประเทศไทย กำลังเผชิญกับปัญหายาเสพติดในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ทางตอนเหนือของประเทศไทย บริเวณสามเหลี่ยมทองคำ และพื้นที่แม่สออด จังหวัดตาก ทั้งนี้ การลักลอบนำเข้ามาในพื้นที่ดังกล่าวเป็นการลักลอบนำยาบ้า เฮโรอีน ไอซ์ และกัญชา ผลของงานวิจัยฉบับนี้ชี้ให้เห็นว่าเยาวชนส่วนใหญ่มีการใช้บุหรี่ไฟฟ้าซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Jongsukklai (2012) ที่ชี้ให้เห็นว่าสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนนั้นพบอย่างแพร่หลาย โดยลักษณะการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดร้อยละ 90 ของเด็กและเยาวชนมักจะเสพ ครอบครองและจำหน่ายร้อยละ 50 แต่อาจมีความแตกต่างในเชิงจำนวนแต่อย่างไรรันนั้น ข้อมูลในงานวิจัยฉบับนี้และงานของ Jongsukklai (2012) ก็มีจุดร่วมกัน คือ มีเยาวชนใช้สารเสพติด

นอกจากนี้ สาเหตุที่เยาวชนหันมาพึ่งพายาเสพติด ประกอบไปด้วยปัจจัยที่หลากหลายโดยข้อค้นพบในงานวิจัยฉบับนี้ชี้ให้เห็นว่าครอบครัว เพื่อน ชุมชน มีอิทธิพลอย่างมากต่อการทำให้เยาวชนที่เป็นนักเรียนในพื้นที่อำเภอมะสออด จังหวัดตาก เข้าสู่วิถีของการติดยาเสพติด เนื่องจากวัฒนธรรมท้องถิ่นและค่านิยมของครอบครัว และกลุ่มเพื่อน สาเหตุที่ทำให้เยาวชนเหล่านี้เข้าถึงได้

ง่ายก็คือ มีแหล่งหลักลอยจำหน่ายที่ชัดเจน มีตัวอย่างจากกลุ่มเพื่อนและครอบครัวซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Poolsawat, Chantira, and Chairueang (2012) ซึ่งวิเคราะห์ให้เห็นว่าปัญหาเสพติดของเยาวชนในสถานศึกษามีสาเหตุมาจากที่เกี่ยวข้องกับสภาพสังคมหรือสภาพสิ่งแวดล้อมรอบตัวของผู้เสพทั้งสิ้นปัจจัยที่เป็นสาเหตุของปัญหาเสพติดประกอบด้วย ปัญหาครอบครัว ปัญหาด้านผลการเรียน ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่มีความเสี่ยง กล่าวคือ สิ่งแวดล้อมที่แออัดของชุมชน อย่างไรก็ตามจากประเด็นเยาวชนกับสถานการณ์ปัญหาการใช้สารเสพติดทั้งในและนอกสถานศึกษาในพื้นที่ชายแดน อำเภอมะนัง จังหวัดตาก ผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับงานศึกษาของ Puranapanya (2015) ได้ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยที่ทำให้เยาวชนมุ่งสู่เส้นทางการพึ่งพาเสพติด ประกอบด้วย ปัจจัยด้านการอยากรู้ อยากลอง ทั้งการอยากรู้ อยากลองเสพติด

ทรงชนะของผู้วิจัยต่อประเด็นเรื่องเยาวชนกับสถานการณ์ปัญหาการใช้สารเสพติดทั้งในและนอกสถานศึกษาในพื้นที่ชายแดน อำเภอมะนัง จังหวัดตาก และประเด็นของสถานศึกษาได้การดำเนินงานด้านการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดแก่เยาวชนผ่านกิจกรรมและโครงการของสถานศึกษาในพื้นที่ชายแดน อำเภอมะนัง จังหวัดตาก สะท้อนให้เห็นว่าปัญหาเรื่องยาเสพติดยังคงเป็นปัญหาที่ทุกภาคส่วนจะต้องร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาตั้งแต่ต้นนโยบายจนถึงวิธีการปฏิบัติ สิ่งที่สะท้อนออกมาจากผลการศึกษาข้างต้นได้ยืนยันให้เห็นว่าเยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษามีความเสี่ยงในการเป็นผู้เสพและที่น่าสนใจในประเด็นที่เกี่ยวข้องมาตรการในเชิงนโยบายในการป้องกันควบคุม คือ การที่มีบุหรี่ไฟฟ้าระบาดอย่างมากในกลุ่มเยาวชน ซึ่งปัจจุบันถึงแม้ว่ายังไม่กฎหมายหรือนโยบายที่มีสภาพบังคับอย่างชัดเจนในทางปฏิบัติ แต่สถานศึกษาเองก็มีมาตรการเฝ้าระวังอย่างเข้มงวดตามประกาศของกระทรวง

ศึกษาธิการ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังเห็นด้วยกับผลการวิจัยและข้อมูลในการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นที่ว่าสภาพแวดล้อมและชุมชนยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เยาวชนเข้าสู่วงจรของยาเสพติด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. ประเด็นเกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่องยาเสพติดของสถานศึกษาให้สอดคล้องต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดโดยเฉพาะปัญหาเสพติดที่มาพร้อมกับการเข้าถึงข้อมูลทั้งการสั่งซื้อในรูปแบบออนไลน์โดยเฉพาะบุหรี่ไฟฟ้า
2. ประเด็นการดูแล และการเฝ้าระวังเยาวชนของสถานศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับยาเสพติดจะต้องมีความทันสมัยทั้งด้านนโยบายและมาตรการที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐอื่นๆ จะต้องร่วมมือและบูรณาการในการแก้ไขปัญหาโดยมีทิศทางไปในทางเดียวกันบนฐานของการมีส่วนร่วมและหลักการกระจายอำนาจ
3. ประเด็นปัญหาเสพติดเป็นปัญหาที่เกิดจากปัจจัยหลายๆ ปัจจัย ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ปัจจัยเหล่านี้ทางปฏิบัติในการสร้างมาตรการการป้องกันและแก้ไขปัญหาจำเป็นต้องเรียนรู้และเข้าใจบริบทของปัญหาซึ่งจะนำไปสู่ผลของการออกแบบวิธีการรับมือต่อสภาพปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

1. ควรเพิ่มจำนวนของทีมสหวิชาชีพในการดูแลเยาวชนที่เป็นนักเรียนทั้งในและนอกสถานศึกษาเพื่อให้ความรู้และแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เยาวชนกลุ่มเสี่ยงอาจเผชิญอยู่
2. ควรเพิ่มประสิทธิภาพของกฎหมายและแนว

ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

3. ควรกระจายอำนาจให้ชุมชนเป็นส่วนหนึ่งในการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเรื่องยาเสพติดในและนอกสถานศึกษา

4. กฎหมายและนโยบายที่ตราขึ้นสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่โดยเฉพาะควรทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้เกิดการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการตรากฎหมายและ

ดำเนินการภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5. หามาตรการในการป้องกันการซื้อขายบุหรี่ไฟฟ้าในแก่เยาวชนโดยเฉพาะนโยบายและมาตรการที่เข้มงวดมากขึ้น

6. จัดการงบประมาณสนับสนุนอย่างอย่างเท่าเทียมโดยเฉพาะโรงเรียนที่เป็นเอกชนในการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมเพื่อปลูกฝังและให้ความรู้แก่เยาวชน

References

- Jongsukklai, K. (2012). *Situation of drug problems, epidemic and impacts on children and youth in tourist areas: A case study of Pattaya City and Koh Larn, Bang Lamung district, Chonburi province*. Chulalongkorn University, Social Research Institute. [In Thai]
- Office of the Narcotics Control Board Tak Province. (2020). *Minutes of the NCMC meeting, Tak province*. Author. [In Thai]
- Phitsanulok Hot News. (2015). *Amphetamine in Phitsanulok province continues to spread severely. Narcotics Control Board Region 6 mobilizes prevention agencies for a period of 5 years*. Retrieved from <https://www.phitsanulokhotnews.com/2016/02/18/81525> [In Thai]
- Poolsawat, M., Chandra, M., & Chairueang, N. (2012). Guideline the best practice prevent anti-drug in school: Case study Secondary school in Phatthalung province. *Nakbutrparitat Journal*, 4(2), 41-57. [In Thai]
- Pounpunwong, W. (2020). *The state, society and community: Risk situations of youth against drug problems in community areas in the municipalities of the lower northern region*. Prince of Songkla University, Faculty of Medicine, Centre for Addiction Studies. [In Thai]
- Pounpunwong, W. (2022). *Educational institutions, policies and preventive pleasures against drug use among youth in the border areas: A case study of Mae Sod district, Tak province*. Chulalongkorn University, Faculty of Medicine, Department of Psychiatry, Centre for Addiction Studies. [In Thai]
- Puranapanya, N. (2015). *Factors affecting drug-related offenses of children and youth in Buriram province*. Master's Independent Study of Public Administration (Criminology and Justice Administration), Rangsit University. [In Thai]
- Wai-Umpa, M. (2018). Development of alternatives to prevent and solve drug problems. *ONCB Journal*, 34(2), 14-17. [In Thai]